

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Поставената цел в проекта бе да се установи готовността на обществените библиотеки в България за работа с ромски малцинствени групи. За постигането ѝ бяха предвидени следните задачи:

1. Да се установи състоянието на интеграционните процеси чрез дейностите на обществените библиотеки.
2. Да се изследва до каква степен библиотеките прилагат заложените дейности и задачи в националните интеграционни политики.
3. Да се определи какво е мястото на институцията библиотека в ежедневието на учениците от ромския етнос.
4. Да се изработи научен инструментариум за определяне на индикатори за измерване на дейността на библиотеките по отношение работата с различни обществени групи.

Дейностите, заложи в проекта, включваха: установяване актуална информация за състоянието на ромското малцинство в България; разработване на карта на местата с концентрирано ромско население; разработване на инструментариума за проучването-определяне на фокус-групите, анкетна карта, стандартизирано интервю. Библиотеката като институция, която може да предостави ресурси за неформално образование и развлечение в свободното време, все още е недостатъчно използвана от учителите. Целодневната форма на обучение, формалностите около извеждането на групи ученици от училището са изтъквани като най-честите причини за слабо или липсващо сътрудничество с библиотеките в ежедневието. Такова се включва по проектна дейност.

За установяване актуална информация за концентрирано ромско население по райони в България бе потърсен д-р Йосиф Нунев, експерт по проблеми на етническите малцинства към МОН. Насоките, дадени от него, отведоха до справка от РИО, 2001 г. Съотношението между общия брой ученици и броя на ромските деца от тях по области се установи, че съдържа основната информация за целите на проекта. Въз основа на тези данни бяха определени и фокус-групите: ученици от ромския етнос, учещи в сегрегирани училища, учители, работещи в същите училища, библиотекари от читалищни и регионални библиотеки. Данните бяха съпоставени информацията за разпределение на населението на Р България по населени места според етническа принадлежност. На основата на установените показатели се установиха точните граници за провеждане на заложеното в проекта изследване.

Мащабът на изследването бе сведен до две съседни области: Пазарджик с 6 930 ромски ученици от общ брой 36 736 ученици, и Пловдив с 10 315 ромски ученици от общ брой 77 129 ученици. Изборът на област Пазарджик бе продиктуван от местонахождението на селището в нея, дало началото на това проучване - гр. Ракитово. Съседната област Пловдив бе избрана като база за сравнение на получените резултати

Останалите области в България с голям процент ромско население останаха извън обсега на това проучване. Поради спецификата на отделните ромски групи в страната: различни езикови, исторически, професионални, религиозни, социални и др. характеристики, изследването им предполага наличието на допълнителни ресурси, като време и средства, извън предвидените в проекта.

За изработването на анкетните карти бяха използвани въпроси от „Маркетингово проучване и оценка на взаимодействието между музеите-училището и младите потребители”, и от

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ
ПРОЕКТ:

ИЗСЛЕДВАНЕ
ГОТВОНОСТТА НА
ОБЩЕСТВЕНИТЕ
БИБЛИОТЕКИ В
БЪЛГАРИЯ ЗА РАБОТА С
РОМСКИ
МАЛЦИНСТВЕНИ
ГРУПИ

РЪКОВОДИТЕЛ:
ДОЦ. Д-Р МИЛЕНА
МИЛАНОВА

СРОК НА
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ПРОЕКТА: ЕДНА
ГОДИНА

ОБЩА СТОЙНОСТ:
1500 ЛВ.

ВИД:
ТЕМАТИЧЕН ПРОЕКТ

„Базово проучване за оценка на въздействието” на ЕСТАТ по програма „Глобални библиотеки – България”. За целта се проведеха и консултации с външни за проекта експерти.

За реализиране на една от задачите на проекта – определяне на мястото на институцията библиотека в ежедневието на учениците от ромския етнос, бе оказано съдействие от РУО-Пазарджик. Бяха анкетирани ученици от 6-тите и 7-мите класове на сегрегирани ромски училища в гр. Пазарджик, гр. Пещера и гр. Велинград. Възрастта на учениците бе съобразена съгласно чл. 11а(3) от Закона за закрила на детето.

Анкетно допитване до ромски ученици от Пловдивски сегрегирани училища не бе проведено, поради отказ за съдействие от РУО-Пловдив.

За целта на проекта бе посетена тридневна Национална научно-практическа конференция „Добри педагогически практики в областта на образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства” в гр. Велинград. Бяха представени 51 добри педагогически практики на извънкласни дейности, класирани в конкурс, обявен от МОН. Презентираните училища бяха от цялата страна, с изключение на областите Търговище, Враца, Видин, София-регион, региони, населявани също от голяма диаспора роми. Като естествен партньор на училището институцията библиотека присъстваше в 12 от тях, а читалището – в 6. Осем от дейностите са осъществени от селски и градски училища чрез проекти и сътрудничество, предимно с фондация „Амалипе”. Сред 18-те педагогически практики, включили потенциала на читалищата и библиотеките, 3 са реализирани от предучилищни педагози в детски градини, а 15 от начални и основни учители.

Сътрудничество между формалното и неформалното образование е в основата на образователната интеграция на учениците от ромския етнос. Взаимодействието между двете институции: училища и библиотеки, все още не е достатъчно застъпено. Множеството проекти са насочени към извънкласни дейности, провеждани в самото училище. Така например изграждането на филиал на смолянската РБ „Николай Вранчев” в ОУ „Юрий Гагарин” с цел компенсиране на далечните разстояния и финансовите разходи, е добра идея. Но по този начин се получава вторична сегрегация на учениците от ромския етнос. Те остават капсулирани в района квартал-училище-квартал.

В по-големите градове библиотеката все още остава невидима за учениците от ромското малцинство. Причините са от различен характер: финансови-превоз, читателска такса, отдалеченост на институциите, целодневните учебни занимания, краят на които съвпада с края на работното време на библиотеките, необходимостта от разрешението на родителите за извеждане на децата извън училище, вътрешно-училищният правилник, спазване на образователните наредби за тридневно предизвестие и т.н. Учителите се обръщат към читалищата с необходимостта за предоставяне на сцена за училищна изява.

В малките селища близостта между двете институции допринася за естественото сътрудничество между тях.

Анкетираните библиотекарите са от НЧ „Христо Ботев-1897”, гр. Пазарджик, НЧ „Н.Й.Вапцаров-1897”, гр. Пазарджик, НЧ „Пробуда-1990”, гр. Пазарджик, НЧ „Димитър Пешев” в кв. Столипиново, гр. Пловдив, НЧ „Васил Левски-1904”, гр. Велинград, НЧ Отец Паисий-1893”, гр. Велинград, ОНЧ „Св. Св. Кирил и Методий-1905”, гр. Велинград, НЧ „Развитие-1873”, гр. Пещера; от детски и методичен отдел на РБ „Никола Фурнаджиев”, гр. Пазарджик, и от детски и методичен отдел на РНБ „Иван Вазов”, гр. Пловдив.

Бяха анкетирани и 7 читалищни библиотекарите от села в Пазарджишка област, и 9 читалищни библиотекарите от села в Пловдивска област, участващи в обучение на библиотекарите за повишаване на професионалната квалификация, съответно към РБ „Никола Фурнаджиев”, гр. Пазарджик и РНБ „Иван Вазов”, гр. Пловдив.

Обобщените резултати показват, че учениците от ромското малцинство са посетили читалищна и регионална библиотека до 4 клас поне 1 път, организирано от учителя. Отговорите, дадени от седмокласници, се базират на спомени от посещенията им в начален курс. Всички посочени отговори са относително точни. Ниската степен на грамотност на учениците в 6-те и 7-мите класове доведеха до необходимостта учителите да им четат и разясняват въпросите, а оттам следват и насочваните от учителите отговори. В други случаи учениците се сещаха какво да напишат, но не знаеха как.

Стандартизираните интервюта, проведени с учителите, целяха да получат по-подробни отговори на въпросите от анкетните карти. Учителите са единодушни, че учениците и с техните родители се работи много трудно, поради високата степен на неграмотност. Липсващата връзка между учител-ученик-родител запълва поколението на бабите и дядовците, т.нар. „Живково поколение”, което е грамотно, може да чете и пише. Това поколение основно отглежда децата, чиито родители мигрират в страната и в чужбина.

Учителите отдават значение на социалния статус на учениците и връзката му с желанието за образование.

Родителите с по-висок социален статус и мигриращи зад граница, т.нар. „различни родители”, са по-амбициозни за своите деца. Учениците с по-нисък социален статус възприемат училището като различното място от дома, в което могат да бъдат на топло, облечени, нахранени и забавлявани. За тях училището не-рядко е и място за бягство от задълженията по домакинството и отглеждането на по-малките братя и сестри.

Библиотеката като институция, която може да предостави ресурси за неформално образование и развлечение в свободното време, все още е недостатъчно използвана от учителите. Целодневната форма на обучение, формалностите около извеждането на групи ученици от училището са изтъквани като най-честите причини за слабо или липсващо сътрудничество с библиотеките в ежедневието.